

PORYWAĆ (27) *vb impf*

o jasne.

praes 1 sg porywam (10). ◊ 2 sg porywász (1). ◊ 3 sg porywå (4). ◊ 3 pl porywają (4). ◊ *praet* 3 sg m porywål (4). *f* porywała (1). ◊ *imp* 2 sg porywáj (2). ◊ 3 sg niech porywå (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Schwytawszy uprowadzać, unosić, zabierać; arripere Mącz, PolAnt, Calep, Vulg, Cn; rapere Mącz, Modrz, Vulg, Cn; apprehendere Calep, Vulg, Cn; corripere, praehendere Calep, Cn; raptare Mącz; capere, harpagare, surripere Cn (15):* Arripio, Pochwytywam/ poriwam/ poymuyę. *Mącz* 346b, 345d, 346a; *Praehendo –* Poriwam, imam. *Calep* 834a, 84b, 98a, 263a.

Przen [kogo, co] (7): A od dni Ianá Krzćicielá áz dotąd/ krolestwo niebieskie gwałt ćierpi/ á gwałtownicy porywáią ie. *WujNT Matth* 11/12.

porywać do czego (1): O nędzna Rzeczpołpolita á ná wżem rozgłobiona/ ktora tákowe potwory ná fwe złe chowa. Nie są to ludzie/ ktorzi żywą niemáiąc baczenia ná cnotę y ná śwå powinność/ á tego lię dżierzą/ do czego ie popędliwości ślepe poriwáią. *ModrzBaz* 64.

porywać skąd (1): niech mię ftráchu pełna łódź/ bárzo groźney wżelkim śtanom śmierći/ z oyczyłtych źemie tey kráiw nie porywa bez oney obrony y poćiechy *LatHar* 641.

Zwrot: »na śmierć porywać« (1): Chrześćianie iełzcze niewiedząc o iego [św. Pawła] wpamiętaniu á zá vpornego á prześladowcę go máiąc/ iáko owce przed wilkiem od niego vćiekali. wżákże Bárnábász ś. bacząc iuż po nim odmiánę/ beśpiecznie mu fzedł wręce/ śmierći lię ná ktorą porywał śługi Boże/ nieboiąc. *SkarŻyw* 535.

a) *O opętaniu przez diabla [kogo] (3):* *BudNT Luc* 8/29; [Jezus] rofkázował duchowi nieczyłtemu áby wyłzedł od człowieká onego. Bo go od wiela czáfow porywał/ y chocia go wiązano łáncuchámi y w pętách ftrzeżono/ iednák zwiáfki potárgawfzy bywał zápędzon od czártá ná pułtynie. *WujNT Luc* 8/29, 9/39.

a. *O wodzie: unosić, zabierać [kogo] (1):* záchwycony więcey niżli śpiąc/ vyrzał bárzo byftrą rzekę á mętńå/ do ktorey lię wżytki śmrody y pomyie źemie wżytkiey zbieżáły/ á ono lię do niey ludzie ćifńå/ ktore onå wodå porywáłå. *SkarŻyw* 334.

2. *Sięgać po coś, brać, chwycić, łapać; rapere Calep, Vulg; capere, concipillare Calep (11):* Capiro – Przymuię, poriwam, biore. *Calep* 161a, 232b, 894b.

porywać co (2): Ale iż piłmá Świętego żadnego po łobie niemáfz/ przeto tełz/ iuż to/ iuż owo piłmo porywáfz/ y według náuk Dijabelśkich fáłżywie wykłádałz. *KrowObr* 225v; *RejZwierz* 142v.

Przen [kogo, co] (3): Bowiem kto to rośpuści ná wolnym wędzidle/ Pewnie mu być v dyablå zåwżdy prętko w śidle. Ktorych on tu náłtáwiål/ iáko chłop ná Szpaki/ A częłto nas porywa nędzne nieboraki. *RejWiz* 189v; Do káżdego ktory śłucha śłowå krolestwå á nie rozumie/ przychodzi złofnik/ y porywa to co iełt wśiano w fercu iego. *WujNT Matth* 13/19.

Zwrot: »porywać wodze« = ruszać w drogę (1): Vale, wieś lię precz/ wynoś lię precz/ poryway wodze. *Mącz* 474a.

a. Łowić [*w tym: co czym (1)*] (2) : Ptafzkowie po nich [*sieciach*] łkaczą/ zá nic ich nie máią/ Nie bacząc co zá zdrády tám lie ná nie táią. A łam [*łowiacy*] łiedzi zá budą ćicho ná nie czyha/ A łkoro co przypádnie/ wnet přętko porywa. *RejWiz* 103v.

Szereg: »porywać i łowić« (1): Pantheron sive Pantherum, Pomek/ yełt nieyáka śiadká którą ptaki poriwáją y łowią. *Mącz* 276b.

b. Używać, korzystać [*czego*] (1) : Frivola vasa, Statki których włzędzie porywáją. *Mącz* 137c.

3. Niszczyć, rozrywać; przen [*co*] (1) : Bo dziś náłła łpráwiedliwość Czyni ludziom wielką chćiwóć [...] ieden wáży ná pokłony Drugi chwyta zá zagony A trzećiego vfukaią Ledá mu co tám zábáią Aż moy co porywał wodzą Iuż łnim w vzdzienicy chodzą *RejRozpr* E4v.

Synonimy: **1.** *chwytać, imać, łapać, łowić, poimować; a.* *napadać, rzucać się; 2.* *brać, sięgać.*

Formacje współrdzenne cf RWAC.

Cf **PORYWANIE**